

ВІДГУК РЕЦЕНЗЕНТА

Ковальнової Марії Миколаївни

кандидата мистецтвознавства, доцента, завідувачки кафедри живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв, на дисертацію **Ван Вейке** «ЗОБРАЖАЛЬНІ ХУДОЖНІ ПРИНЦИПИ В КИТАЙСЬКОМУ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.», подану на здобуття наукового ступеня Доктора філософії (Ph.D) за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Ступінь актуальності теми дослідження.

Винесена у заголовок проблематика, безумовно, є актуальною та своєчасною. Сучасний живопис Китаю є повноцінним спадкоємцем живописних традицій із одночасним потягом до постійного оновлення та вдосконалення головних складників художньої мови. Це не може не актуалізувати питання ролі, місця та статусу зображальних художніх принципів, які, по суті, покладені в основу процесів трансформації китайського образотворчого мистецтва. Додатковим аргументом на користь актуальності зазначеної проблеми є те, що картина змін упродовж ХХ – початку ХХІ ст. є надзвичайно строкатою у стилістичному та художньо-образному сенсах. На наш погляд, це спонукає дослідників до інтерпретації процесів у розвитку китайського сучасного живопису, у тому числі в напрямку, що заявлений у дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація Ван Вейке містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та альбом ілюстрацій. Висновки до кожного розділу дисертації є науково обґрунтованими, а їхній зміст підтверджується наявним аналітичним та візуальним матеріалом (альбом ілюстрацій в додатку). Дослідження завершується загальними висновками, що підсумовують зміст роботи, є логічними та такими, що відображають основні положення й результати дисертаційної роботи.

Всі наведені цитування мають коректні посилання в бібліографії, на базі якої автор також вибудовує аналітику своєї роботи. За структурою, змістом, рівнем виконання, актуальністю, науковою новизною, оформленням, мовою та стилем

дисертація Ван Вейке відповідає вимогам щодо оформлення кваліфікаційних дисертаційних робіт. Обсяг дисертації відповідає нормам, викладеним у «Положенні про порядок присудження наукового ступеня доктора філософії у ХДАДМ». Представлене дослідження не містить академічного плагіату. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів у роботі мають відповідні посилання на джерело з дотриманням встановлених вимог.

Достовірність і новизна отриманих результатів.

Дисертантом вперше комплексно досліджено проблематику зображальних художніх принципів в китайському образотворчому мистецтві другої половини ХХ – початку ХХІ ст., проаналізовано китайський мистецтвознавчий дискурс з цього питання.

Дисертаційне дослідження є актуальним та здійснене самостійно. Наукові гіпотези, висновки й положення наукової новизни, викладені в дисертації, отримані автором особисто та відображають його особистий погляд на підставі як власного художнього досвіду так і критичного аналізу наукового досвіду фахівців, зокрема китайських, що складають основу історіографії дослідження. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, здобувачу належить збір матеріалу та аналіз мистецьких творів.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що молодим вченим вперше введено до наукового обігу значну кількість китайської фахової наукової літератури з проблематики дослідження; визначено основні художні зображальні принципи в еволюції образотворчого мистецтва Китаю зазначеного періоду часу; досліджено та узагальнено формальні та композиційні особливості розвитку художньої мови живопису Китаю другої половини ХХ – початку ХХІ століття у контексті функціонування системи зображальних принципів; виявлено та проаналізовано зображальні тенденції графічності та полістилізму у контексті образного та стилістичного розвитку живопису Китаю кінця ХІХ – початку ХХІ ст.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Наукові результати та запропоновані дисертантом висновки спираються на самостійно виконане дослідження. Основні положення дисертації представлені у трьох публікаціях, а також розділі колективної сходовознавчої монографії (англійською мовою). Усі статті надруковані в наукових виданнях, затверджених МОН України як фахові для спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація». Ван Вейке здійснив 6 публікацій у збірниках матеріалів тез наукових конференцій та опублікував одну додаткову статтю у фаховому виданні категорії «Б», що відноситься до спеціальності 034 – «Культурологія».

В цілому основні результати роботи повністю висвітлені у наукових публікаціях у відповідності до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення у контексті розвитку сучасних сходознавчих студій має увесь обсяг результатів дисертації, включно із аналізом історіографії, бібліографічною частиною та альбомом ілюстрацій. Дисертантом здійснений всебічний аналіз проблематики, що дозволяє розраховувати на використання теоретичних узагальнень, висновків і рекомендацій в науковій, навчальній та художній сферах. Висновки дисертації мають значення для подальшого дослідження проблематики образотворчих прийомів та технік китайського мистецтва другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і альбому ілюстрацій в додатку.

У **першому розділі** дисертант зосереджується на проблематиці зображальних принципів китайського сучасного живопису в працях українських, китайських та західних дослідників.

Також у розділі дається характеристика джерельної бази та методів дослідження. З тексту дисертації випливає, що в якості основного методу аналізу Ван Веке обрав образно-стилістичний. Це дозволило узагальнити авторські стилістичні ідеї китайських митців у контексті історичних стилів (передусім, імпресіонізму, реалізму та абстракції). Так як еволюція китайського образотворчого мистецтва сформувала унікальну динаміку полістилістичної репрезентації, цей метод дозволив порівняти, ототожнити та інтерпретувати художнє звернення як

елемент стильового художнього механізму (наприклад, виявити формальні та композиційні принципи у межах авторської трактовки імпресіонізму).

У **другому розділі** дисертант розглядає художні зображальні принципи у контексті формальних та композиційних підходів китайського образотворчого мистецтва. Рецензентка звертає увагу на висновок Ван Вейке, щодо особливої ролі імітаційної природи художнього узагальнення, яка пов'язана зі здатністю художника «привласнювати» певні аспекти дійсності. В межах сучасного китайського живопису імітаційна форма, дійсно, має особливе значення і як приклад слідування традиції, і як ознака модернізації.

Наші міркування з цього приводу викладені у відповідній частині рецензії (зауваження та дискусійні положення).

У **третьому розділі** аналізуються **зображальні принципи як інструментарій художньої мови. Дисертант аналізує** систему засобів вираження, яка в сучасному китайському живописі репрезентована за допомогою категорії образності та особливостей колористичних рішень.

У тексті розділу звертає на себе увагу висновок, що в китайському живописі система зображальних принципів має стосунок до символічних характеристики художнього образу, що віддзеркалено не тільки у класичних підходах, але й у становленні західної школи сіянхуа.

На наш погляд, коректним є обґрунтування Ван Вейке щодо напрямків розвитку сучасного китайського живопису у контексті образно-стилістичних особливостей. Зокрема, йдеться про міжвидові трансформації графічних та живописних компонентів художньої мови; та полістилізм – феномен, що виникає як результат ремінісценцій західноєвропейської художньої спадщини, експериментів із стилістичними тенденціями, переосмисленням форм та напрямків традиційного художнього досвіду.

Дисертація завершується змістовними **висновками**, які узагальнюють результати дослідження та відповідають визначеним позиціям наукової новизни, меті та завданням дисертації.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Зауваження та дискусійні точки зору є, на думку рецензента, неодмінною ознакою прагнення до об'єктивності та свідченням відкритості наукового процесу. Отже, висловимо деякі міркування з приводу дисертації Ван Вейке.

1. Насамперед, звернемо увагу на цікаву ідею інтерпретації імітаційного характеру окремих зображальних принципів, яка викладена та обґрунтована у другому розділі. На наш погляд, ця позиція *залишилась недооціненою самим автором роботи*. У китайських художніх трактатах імітаційна природа живопису розглядається як конфуціанська чеснота, яка виступає не лише як пояснення певних технічних рішень (власне, імітування побаченого в дійсності), але й як набір символічних зображальних кодів. Вважаємо, що було б доцільним *поєднати проблематику імітації форми або композиційно-пластичного рішення із віддзеркаленням знаково-символьних референцій*. Крім того, *варто було б розглянути цю групу зображальних принципів як іконографічні – тобто такі, що формуються на ґрунті відтворення символізму дійсності, а не форми об'єктів чи фігур*.

2. На наш погляд, потребує пояснення певна *нерівномірність у представленні періодів розвитку китайського живопису*. Дисертант робить акцент на образотворчому мистецтві другої половини ХХ – початку ХХІ ст., проте цікаві тенденції в еволюції зображальної системи живопису Китаю, її трансформацій та змін пов'язана із першим поколінням китайського модернізму – тобто періодом початку ХХ ст.

3. Текст дисертації не позбавлений традиційних для китайських дослідників похибок щодо транслітерації прізвищ, номінацій, географічних назв тощо.

4. На думку рецензентки, в академічному контексті приємне враження справляє параграф першого розділу, який стосується аналізу джерельної бази дослідження. Ван Вейке наводить перелік художніх установ, університетів, академій, мистецьких фондів, які виступають в якості організаторів науки. Здійснена дисертантом типологія натякає на те, що *подібна інформація могли би бути винесена в окремий список та бути розвинена в якості повноцінного допоміжного матеріалу*, важливого для подальших дослідників проблеми.

Втім, висловленні дискусійні міркування є суб'єктивною позицією рецензента і не впливають на загальне позитивне враження від роботи, яка проведена на фаховому рівні.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження здобувача ступеня доктора філософії Ван Вейке «*Зображальні художні принципи в китайському образотворчому мистецтві другої половини ХХ – початку ХХІ ст.*», виконане на

належному фаховому рівні із дотриманням принципів академічної доброчесності. Робота є повноцінним самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому отримані науково обґрунтовані результати. Дисертаційна робота повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненням від 19.05.2023 №502) і Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №341 від 21.03.2022).

На підставі вищезазначеного, за висновком рецензента здобувач Ван Вейке заслуговує **на присудження наукового ступеня Доктора філософії (Ph.D)** за спеціальністю 023 – *Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація*

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувачка кафедри живопису
Харківської державної академії
дизайну і мистецтв

Марія КОВАЛЬОВА

М.П. 31 січня 2025 р.